

Åndssvag?

Tilladt?

Hvordan?

Før 1959!

Fra privat forsorg til statsforsorg 1959
til udlægningen til kommuner og amter 1980

Fra institution til bofællesskab
Normalisering – Integration

Åndssvag - Tilladt? Hvordan?

ISBN: 87-989952-0-0

© Copyright ©: Aage Staffe og Forlaget Ådalen

Udgivet af:

Forlaget Ådalen

Søsvinget 18

8250 Egå

www.forlagetaadalen.dk

Tlf. 40 14 47 91

Fotos og Lay out: Aage Staffe.

Email: bogpartisanen@aage-staffe.dk Fotos: Aage Staffe.

Forfatterens hjemmeside: www.aage-staffe.dk

På den kan du finde bøgerne som PDF filer.

Disse kan frit bruges i undervisningsøjemed; husk kildeangivelse.

Kommercielt brug er ikke tilladt.

Medforfatter til www.befrielsen.dk

E; mail: bogpartisanen@aage-staffe.dk

Af samme forfatter

En smeddreng går til modstand.

Åndssvag? tilladt? Hvordan?

Livet i Danmark I – II – III

Vagabond i Europas ruiner; ung af alder – gammel af sind

Isvintre før og nu

Rejser bag Jerntæppet i De Kolde Krigs første år

1985 Indtryk Bangladesh 2012

1996 Indtryk Burma Myanmar 2012

Fred – Terror – Krig

Tyskland – Europa 1914 – 33 – 39

Besættelsestidens historie I - 6.

Bind 1: Besættelsestidens historie I.

Bind 2: Besættelsestidens historie II. 1940 – 42

Bind 3: Besættelsestidens historie III . 1943 – 44

Bind 4: Besættelsestidens historie IV. 1944 – 45

Bind 5: Besættelsestidens historie V. Krigens sidste dage.

Bind 6: Besættelsestidens historie VI. Krigen efter krigen.

Bind 7: Gentager historien sig. Fred og sikkerhed.

Bind 8: Ikke -Vold; Civil Ulydighed; Mål - Midler - Metoder – Reaktioner.

For enkelte illustrationer har det været umuligt at finde frem til den rette ophavretsindehaver.

Såfremt jeg på denne måde har krænket ophavsretten, er det sket ufrivilligt og utilsigtet. Retmæssige krav vil selvfølgelig blive honoreret, som havde jeg indhentet tilladelse i forvejen.

Indhold

Indhold 4 – 6		Den victorianske periode	51
Forord: En tanke – en messe værd	7	En jagttur og en åndssvag landarbejder	53
Kapitel 1	12	1969; Erik – normalisering	54
Åndssvag - var det tilladt?	12	Kort tilbageblik	55
Forældede definitioner af Intelligens	13	Er det Forsorg?	56
Intelligenstest eller intelligensprøve	15	Rystende forhold på Lillemosegård	58
Min karriere i erhvervslivet begynder.	20	Samfundssvigt	58
Intelligensprøver: Formål og anvendelse	23	Hvid slavehandel	59
Intelligenskriterier	27	Efterslæb	59
Kapitel 2	29	Kapitel 4	61
Årsager:	29	Statsforsorgen centralt styret	61
Arvelige – Medfødte – Erhvervede	29	Åndssvageforsorgens hovedformål	62
Arvelige årsager:	30	Bistandsloven	62
Ændring af gener	32	Den handicappede blev nu „ligestillet“	63
Erhvervede årsager – ulykker	34	Forsorgens flagskib – mønsterinstitution	66
Arbejds-, trafik-, ulykker i almindelighed	34	Optagelse i Statens Åndssvageforsorg	71
Kuvøsebørn	34	En skjult dagsorden	73
Sociale faktorer	34	Kapitel 5	77
Pseudodebilitet = falsk dumhed	38	Hvem? Hvordan? Hvorfor?	77
Infantil psykose	38	Arbejds- og magtfordeling	78
Hvad har handicaporganisationer gjort?	43	Ledelsesfunktioner – kompetencestrid	79
Mutationer – miljøskader i vore dage	43	En ansættelse, der hastede	80
Stråling	43	Holdninger i det tyvende århundrede?	80
Dioxin – Agent Orange	43	Kapitel 6	91
Tungmetal – forgiftning	44	Organisation – forvirring	91
Kapitel 3	45	Magtcenter; forstanderinden	92
Til industrisamfundets opståen;	45	Afdelingsbeskæftigelse – ergoterapeut	92
Landsbytossen	45	Kompetencestridigheder	93
Dårekister	46	Afdelingsbeskæftigelsen	93
Kirker og klostre	46	I praktik	99
Indplankningsrum	47	Aktivitetstilbud	102
De Kellerske Anstalter.	49	Integration – Normalisering.	102
Et skriftemål – et sidespring	50	Et middel i en oplæringsproces	105

Indhold

Industriproduktion	108	Kapitel 10	175
Budgetter – normeringer – regnskaber	112	IB	175
Er produktion vejen ud af forsorg	113	For lidt og for meget	175
Kapitel 7	115	fordærver maden	175
Situationen i 1962	115	Henning	182
Det pædagogiske overflødhedshorn	115	Adfærdsmodifikation	186
Undervisningstilbud for voksne i 1962	115	Omsorgspersonalet vil lege med	189
Skolens tilbud	116	Kapitel 11	193
Elevsammensætning	117	Infantil autisme	193
Klienter synliggøres	121	Petter	193
Gymnastik – samarbejdsvanskeligheder	121	Operant Conditioning–refleksindlæring	194
Klubvirksomhed	127	Første trin	197
Fysisk træning	128	Indlæring af metode	197
Tværfagligt samarbejde	132	Andet trin:	198
Kapitel 8	133	Hjem igen	200
Magtkampe – proklamationer	133	Provokatør	201
Diskrimination – visitation	133	Terrorist	201
klienter anbringes som hittegods	133	Lobotomi – det hvide snit	202
Arbejde – løn – en gulerod?	135	Strøtanker – eftertanker	204
Observationsværksted	138	Kapitel 12	207
Er vort samfund liberalt?	143	1965 – 1972	207
Egen produktion:	144	En vækstperiode	207
Trælegetøj – bongotrommer	144	Normalisering – integration	207
Konflikt som pædagogisk hjælpemiddel	149	Normalisering?	207
Kapitel 9	151	Skolens mål	208
Palle var ikke ensom og forladt	151	Integration:	208
Noget af Palles forsorgshistorie	151	Indbyggede samarbejdsproblemer	209
En pyroman aflægger besøg	164	Aftenskole	211
Dum? – klodset? ubetænksom?	168	Hvordan fik vi nye lærekræfter?	212
Medlidenhedsdrab	171	Første behovsanalyse	212
Abort	173	Anden behovsanalyse:	212
Genetisk forskning	173	Skolens omdømme	213

Indhold

Rapportskrivning	214	I Helvedes forgård	271
Skemaer	215	Underviselig – et tveægget sværd	272
Ekstern undervisning	219	Fysisk træning	274
Behandlingsmøder	220	Epilepsi	275
Forældremøder et ukendt begreb	220	Diskriminerende foredrag	277
Forældremøde i en svømmehal	221	Et daghjem bliver til	286
Medicinering – samarbejdsproblemer	222	Mekanismer - faktorer –	293
Medicin	223	Min opfattelse af pædagogik	295
Ny analyse	224	Signalords betydning	298
Hvad dækkede begrebet – integration	225	Kapitel 16	299
Kapitel 13	229	I de overflødiges brigade	299
Socialpædagogisk Træningscenter	229	Stikordsregister	303 – 304
Pluk fra fagplanen	232	Personregister	305 – 306
Undervisningskataloger	232	Ordforklaring	307 – 308
”Magt” uddelegeres	233	Litteraturliste	309
Elevbehov	234		
Hybeltræning – fritidskurser	235		
Undervisningsmaterialer til handicappede	237		
Tale- høreundervisning	249		
Længerevarende støtteundervisning	251		
Kritik	254		
Kapitel 14	255		
Forspil til	255		
Bistandslov	255		
Udlægningens Døninger	255		
Lovens kommissorium	255		
Farvel til voksenundervisning	256		
Goddag til Lov om fritidsundervisning	256		
Forældre og lærere gik til kamp	257		
Hvordan	257		
Kapitel 15	271		
Nakken bøjes	271		

Forord: En tanke – en messe værd

Bogens værdi?

Jeg har været og er stadig meget i tvivl om denne beretning kan have værdi for andre.

Men nu bringes den. Hvis man læser jubilæumskriftet: Lillemosgård 100 år, forbavses man over, at undervisningsafdelingen ikke er nævnt med ét ord. Centerskolens (Socialpædagogisk Træningscenter) indsats er ikke nævnt. Ej heller forældrenes kamp for at bevare og videreføre et gode, man igennem års utrættelige og udholdende indsats havde skabt, ikke i et eneste hug, men ved dag efter dag igennem år stædigt at fastholde kravene til, at også psykisk udviklingshæmmedes har ret til en menneskeværdig tilværelse.

Stred de forgæves?

Ved udlægningen i 1980 blev den sociale træning, vi kendte, og som vi havde erfaret var et grundelement for integration, normalisering dvs. udflytning fra og nedlægning af de store mammutinstitutioner til mindre boenheder udlagt til Lov om Fritidsundervisning.

Denne lov blev forsynet med lidt guirlander, som kompenserende og hensynstagende (hensygnende) undervisning. Hermed blev unge og voksne kastet ud på overdrevet – ud til tilfældigheders frie spil.

Alle disse mange mennesker, forældre, medarbejdere og klienter, der stred – «forgæves» – tilsyneladende – er ikke nævnt.

Hvorfor ikke? Umiddelbart vurderet kan denne fortilse begrundes med, at vi danske er konfliktsky og helst vil over, hvor gærdet er lavest. Vælger vort system altid billigste løsning uden hensyn til medborgeres omkostninger? Også på trods af, at billigste løsning på længere sigt er dyreste løsning? Gælder dogmet fra middelalderen igen:

Mennesker, der arbejder med psykisk handicappede, kræver man kun ét af, en grænseløs tålmodighed.

Vor virkelighed var en anden. Der er en sammenhæng mellem handicappets sværhedsgrad og kravene til pædagogens kvalifikationer, fagligt og moralsk.

Eksempel: Som nybagt lærer, protesterede jeg til skoleinspektøren over det skema, han havde tildelt mig. Han tog mig hen til tavlen med alle lærerskemaerne og bad mig finde førsteklaserne og udtale mig om, hvorledes jeg vurderede de lærere, der var sat på disse.

Alle var kapaciteter. Inspektøren, som jeg beundrede sagde:

« Se lige på eksamensklasserne. Kravene til en lærers undervisningsfærdighed er i folkeskolen størst i begynderklasserne, derfor sætter jeg de bedste lærere på dér. Eksamensklasserne stiller ikke nær de samme krav.»

Husk lige

Skal undervisning af voksne handicappede være andet og mere end en offentlig udgift og personers udstilling af deres gode vilje og opofrende indsats for staklerne, stilles der krav.

Opfyldes disse ikke, er risikoen for at foretagendet bliver den sædvanlige Ælle Bælle snak:

«Ååhh, her går det jo godt», overvejende sandsynlig.

For at bryde fortielsen beretter jeg her om en skole, dens personale i et ligeværdigt tværfagligt samarbejde med andre faggrupper og med forældre.

Forudsætningerne, for at en effektiv, dynamisk pædagogisk indsats kan lykkes i takt med udviklingen i det omgivende samfund, vil fremgå af samarbejdsmetoder, udarbejdelse af hjælpemidler og det organisatoriske apparat man bygger op.

Lad mig tilstå, at mine forventninger til, at dette kan nytte, ligger på baggrund af de sidste års tilbageskridt i vort samfund på et meget lille sted. Men, den der intet vover, intet vinder.

Hvorfor har man fortiet? Gavner fortielsen nogen?

Hvem kan den skade?

Budskab og kendsgerninger var og er firkantet, enøjjet og provokerende udtrykt:

Institutioner, der arbejder med levende væsener, kan ikke præstere et kvalificeret arbejde uden, at alle led kan samarbejde i en positiv ånd. Det kræver åbenhed, tillid, tolerance, hæderlighed, selvkritik og selvopofrelse.

Handler man hen over hovedet på medarbejdere, vil de føle det som umyndiggørelse, i skærende modsætning til det ansvar, de er pålagt.

Presses en arbejdskraft ud over, hvad den er forpligtiget til og kan klare, slår den bak, hvis den ikke i kraft af sine idealer, kan tro og håbe på en fremtid for sine klienter.

Arbejdet vil blive udført i henhold til faglige overenskomster. Teknik? Man arbejder efter reglerne. (HT buschaufførers model).

Man har skabt og fået en arbejdskraft, der forsøger, at få mangler opfyldt ved at yde mindre end, de ellers ville have gjort under optimale forhold.

Hvem betaler?

Har de handicappede ikke et beskyttende skjold til at varetage deres interesser, taber de, i og med, at de ikke selv kan tale deres sag. Denne påstand kan direkte aflæses i Finansloves bevillinger.

Blinde har både nationalt og internationalt fået de største bevillinger pr. handicapet. Hvorfor? De ser pæne ud, har talens brug og har som regel en person, der kan argumentere og føre deres sag.

Blindesamfundet er et godt eksempel herpå. Nederst på bevillinger-nes rangstige stod de psykisk handicappede, dog med den variant i de glade 60. er og de efterfølgende år, at åndssvage eller evnesvage havde et spinkelt forspring i forhold til psykotiske og/eller sindslidende.

Hos medarbejdere indenfor forsynen var der en kæmpespredning med hensyn til uddannelse, etik- og moralkodeks, men jeg mødte i de 18 år mange store personligheder, der havde viet deres liv til at hjælpe de svageste i vort samfund.

Lad da bogen i det mindste være deres eftermæle.

En tak til dem.

Er de forskellige menige medarbejders indsats overset - fortiet - glemt? Om årsagerne hertil kan man gætte. En af flere er vel, at skulle det socialpædagogiske arbejde fortsætte, passede vor model ikke til bureaukratiets og var dyreste løsning her og nu.

Lov om Fritidsundervisning (hensygnende og kompenserende undervisning) er en ønskedrøm for folk med kløe i sparekniven – var forhåbentlig en hovsa løsning. Man fik et instrument, hvor penge-kassen kan lukkes op og i. Ikke efter de handicappedes behov, men proportionalt med det pres personale, forældre og deres organisationer som advokater for den handicappede udøver.

At vor socialpædagogiske løsningsmodel på lang sigt var den billigste, krævede indsigt og forståelse af voksne åndssvages behov og muligheder. Men havde man det?

En væsentlig årsag var, at nogle overophedede chauvinister tordnede frem med integration og normalisering som slogan og med sædvanlig intolerance jordede ethvert forsøg på at fremhæve nogle af den tidlige Åndssvageforsorgs fortrin, nemlig den erhvervede viden og erfaring indenfor flere faggrupper.

Et samfunds indsats overfor handicappede er skiftende i takt med de politiske strømninger. Bogen er derfor udtryk for et stille håb om, at vort samfunds beslutninger i fremtiden ændres så konstruktive løsningsmodeller igen dukker op.

En anden form for tvivl. Jeg vurderede, at min personlige historie (baggrund) lå uden for bogens rammer og at den ikke ville have læsernes interesse. Da flere i venneskaren, uafhængigt af hinanden har læst det rå manuskript og har opfordret mig til at beskrive noget af min personlige baggrund bringes også klip af den. Måske kan det give en bedre forståelse af mine handlemønstre. En god idé er måske at begynde med min personhistorie Du kan finde den på www.aage-staffe.dk

Det tavse flertal

Er en befolkning passiv, kan politikerne manipulere. Igen og igen ser vi, hvorledes politikerne med næb og klør forfører vælgerne med fraser, for at vende på en tallerken, når den folkelige modstand bliver for stor. Du kan uden større besvær finde eksempler. Men at gennemskue bedrageriet og dets konsekvenser stiller krav til din skarpsindighed, til en vis portion mod og endelig til, at du er rede til at betale prisen.

Ingen af de «goder» vore handicappede har i dag er kommet dumpende ned fra himlen, de er resultatet af små, grå menneskers indsats igennem år.

Man kan lide nederlag her og nu, men man skal dog hele tiden være bevidst om, at hver gang man har forsøgt, vil kampen trods nederlag, alligevel i det lange seje træk påvirke magthaverne, de vil være noget mere varsomme næste gang. Man flytter grænser. At sammenligne med arbejdskampe på arbejdsmarkedet er derfor nærliggende.

Hvordan kan bogen også bruges? Et stille håb

Næppe nogen anden beskæftigelse suger så megen kraft ud af personalet som arbejdet med psykisk handicappede.

Forebygger man skader?

Sikrer man ved ansættelse af ledere, at personale, klienter og pårørende har indflydelse?

Uden denne indflydelse risikeres, at man fra politisk hold søger at sikre sig tro tjenere, der uden at kny udfører de ikke nedskrevne ønsker – ordrer.

Hvem er den ansatte ansvarlig overfor?

Klienten? Skatteborgeren eller sine mere eller mindre tilfældigt overordnede? Jeg har aldrig været et sekund i tvivl, jeg var ansat af borgerne til at tjene de handicappede.

Ofte forekommer det, at en medarbejder, der føler sig som klientens advokat og derfor påpeger mangler eller direkte forsømmelser, bliver stempet som kværulant og bliver sat ud på et sidespor, trynet på plads. I en af Evnesvages Vels amtskredse blev en sådan sag berørt, men ingen forældre reagerede.

Hvorfor ikke? De følte ikke, at de havde ret og pligt til at blande sig i et administrativt anliggende. I netop sådanne sager bør man principielt undersøge årsagssammenhænge og på saglig vis gøre sin indflydelse gældende.

Konsekvensen af passivitet bliver, at den berømte effekt – at løbe panden mod muren, breder sig. Ved at forholde sig passiv, øger man medarbejderens utryghed.

Hvem henvender jeg mig til?

Jeg har valgt på godt og ondt at fortælle i erindringsform, trods en læderet hukommelse. Langt de fleste personer er døde, og kan ikke tage til genmæle. Alle personnavne er ændret, derfor kan man kun finde personers identitet, hvis man har været på samme arbejdsplads.

Identiteten er uinteressant. Formålet er primært at pege på de menneskelige relationer, på samarbejdets mekanismer og på nogle af de mange forudsætninger for et konstruktivt pædagogisk arbejde.

Prædikener er udeladt, du finder højst en løftet pegefingertip og pist, idet jeg berører forhold, der ofte er slørede, hvorfor man ikke er opmærksom på deres betydning i en sammenhæng og derfor ikke prøver at få dem ændret.

Jeg har troen på, at den enkelte selv kan finde frem til holdninger og dermed løsningsmodeller, der ikke halter efter udviklingen i vort samfund, dette sker vel bedst og helst i en debat. Derfor kan alle have gavn af bogen – professionelle – pårørende – men ikke mindst – de der på systemets vegne skal forvalte og sikre de handicappedes hverdag.

Kapitel 1

**Har du forhåndsviden om emnerne i kapitel 1 – 2 – 3,
kan du springe dem over.**

Åndssvag - var det tilladt?

Hvad forstår man ved begrebet åndssvag?

Mand og mand imellem er en åndssvag en person, der simpelthen er dum. Derfor bliver det meget hurtigt et skældsord, der igen og igen bruges ukritisk og i flæng endog i radio, TV og pressen.

Udtrykket suppleres også med mere raffinerede gloser som idiot, imbecil, debil, du har vist ikke meget mellem ørerne osv.

Derfor kan det ikke overraske, at forældre til åndssvage har kæmpet indædt for at få andre begreber eller definitioner frem og forarges over ordet åndssvag.

Evnesvag – psykisk udviklingshæmmet er nok bedre dækkende, men i min verden er åndssvag et smukt udtryk, personen er svag i ånden, sådan opfatter jeg det. Hvis jeg fornægter begrebet åndssvag, viger jeg for de diskriminerende kræfter, der bruger ordet som skældsord i nedsættende betydning.

Vige for de kræfter vil jeg ikke, så derfor bruger jeg ordet åndssvag konsekvent. Mennesker, der har problemet inde på livet har så konstrueret andre begreber, som evnesvag og nu her i de sidste år – psykisk udviklingshæmmet, men også de er hørt i diskriminerende sammenhæng.

Populært udtrykt: En åndssvag er en person, der er dummere end os andre, eller: En åndssvag er en person, der ikke er lige så klog som os.

At mange indeklemte følelser ligger bag pårørendes reaktioner kan følgende måske belyse. I Folkeskolen havde jeg gennem længere tid haft et barn til specialundervisning. I en samtale med forældrene skulle jeg orientere dem om, (pligt for lærere) at deres barn var svagtbegavet eller slet og ret dum.

Forsigtigt kredsede vi om den varme grød, moderen kunne slet ikke skjule at hun havde svært ved at acceptere, at hendes barn var svagtbegavet. Igen og igen spurgte hun, om ikke alle indlæringsvanskelighederne skyldtes, at barnet var ordblindt.

Selvfølgelig nænnede jeg ikke at rive de brutale kendsgerninger i hovedet på den stakkels kvinde. Ved fælles hjælp blev vi omsider enige om, at hendes barn var læse og staveretardet.

Det lød smukkere.

En samtale år senere med et forældrepar til en yngre spastisk pige, som var meget svært handicappet, både fysik og psykisk, slutter med, at moderen siger:

«Ja mit barn er gudskelov ikke åndssvagt, det er spastiker.»

Men de indestængte følelser er stærke, men det forstår man først, når man står i dem og med dem.

Ifølge loven har en lærer indberetningspligt.

Forældede definitioner af Intelligens

Dumhed – klogskab – evner defineres med et begreb, som benævnes: intelligens. Hvad er så det? Nogen udtrykker det således:

Forstand, kyndighed; i dagligsproget oftest i betydningen af en medfødt evne til abstrakt tænkning.

I ældre psykologi blev intelligens defineret som psykens tilpasningsevne til at kunne indstille sig på nye krav, til at overføre tillærte løsningsmåder på nye situationer.

I nyere psykologi skelnes mellem mange delfunktioner, som alle er af betydning for intelligensen: Kombinationsevne, sprogbehandling, ræsonnement, rum-perception m.fl.

Da ingen person i praksis har en lige høj præstation inden for alle delfunktioner, vil en samlet vurdering af intelligensen ikke give et særlig præcist billede, hvorfor man i højere grad er gået over til at undersøge delfunktionernes antal og art.

Såfremt en enkelt delfunktion ville være udslagsgivende ved en måling af mine evner, ville jeg blive diagnosticeret som værende dybt åndssvag, hvis kun mine musikalske evner blev målt.

En gennemsnitsberegning af alle delfunktioner udtrykkes med en intelligenskvotient.

Nyere undersøgelser har endvidere vist, at intelligensen ikke nødvendigvis ind til ca. 65 år falder med alderen.

Jeg er nu 85, så lyset er slukket.

Intelligens er i høj grad betinget af sociale faktorer – miljø og uddannelse, samt at der er langt færre forskelle mellem de to køn end hidtil antaget, med undtagelse af kvindens fortrin i sprogbeherskelse og mandens fortrin i geometrisk forestillingsvirksomhed.

Visse sagkyndige er enige om, at målte forskelle i større befolkningsgruppers intelligens (sociale lag, nationer, racer) må tilskrives miljøet og ikke arven, mens andre er uenige heri.

Jeg har overværet et utal af forelæsninger og foredrag om intelligensbegrebet. Klare definitioner skorter det på, enighed mangler stort set uden for den skare af psykologer, som foretager testene – målingerne – sorteringsarbejdet.

Eneste definitioner jeg fuldt ud kan acceptere, er disse:

Intelligens er det, man måler med intelligenstest.

Eller overlæge Olsens: «Hvis åndssvageforsorgens tilbud er dem, der bedst opfylder et individs behov, er vedkommende åndssvag.»

Men nu da åndssvageforsorgen er nedlagt, duer denne definition ikke – hvad gør man så?.

Miljøets betydning: Marxistisk teori – Alle fødes lige.

Nazistisk raceteori: Racers over – underlegenhed = herrefolk = racehygiejne = Holocaust = Endlösung

Intelligenstest eller intelligensprøve

er en undersøgelse af menneskers præstationer med hensyn til at løse nærmere bestemte sæt af opgaver, for ud fra resultaterne at kunne bedømme deres intelligens i forhold til andres. (Normales). Da begrebet intelligens ikke er videnskabeligt tilfredsstillende defineret, beror det på et skøn, hvad man betragter som en brugbar intelligensprøve. Der findes mange forskellige sæt af tests. I Danmark var Binet-Simons intelligensprøve den mest anvendte ved undersøgelse af skolebørns visuelle og auditive spændvidde samt evne til at ræsonnere.

En intelligensprøve kan bruges til at bestemme en persons intelligenskvotient (IK), når prøven er standardiseret, dvs. prøvet på et så stort antal individer, at man statistisk kan definere den normale præstation for personer af en bestemt alder.

Et individ, der netop kan yde normalpræstationen for en bestemt alder, siges da at have den pågældende alder som intelligensalder.

(IA = Det alderstrin, hvis intelligensprøver en person løser med normalresultat.)

Intelligenskvotient = IK – Intelligensalder = IA

**EN IA på tre år betød nødvendigvis ikke,
at den voksne intet seksuelt behov havde**

**Individuelle - prøver til måling af intelligens,
karakter eller temperament.**

Kendte karakterologiske tests er associationstests, hvor man spontant skal meddele sine associationer til en række ord, som forsøgslederen nævner, billedtest. (TAT og Rorschach)

Kommentarer:

Den første intelligensprøve, som kom til Danmark, stammede fra Frankrig, og standardiseredes omkring 1903, og er siden omarbejdet i nye standardudgaver. Den fik navn efter konstruktøren Binet Simon.

Hvad målte man? Stort set skolekundskaber. Derfor kan det ikke overraske, at socialt dårligt stillede børn, som blev jaget – lokket ud til arbejdslivets glæder allerede som seks årige, som var underernærede fysisk og mentalt, og led af fattigdommens sygdomme ikke scorede topresultater.

Det kan næppe undre, at efterhånden som vore sociale kår forbedredes, bl.a. med en bedre almen uddannelse af den brede befolkning ændredes det beregnede middeltal 100, som betegnede de «normales» intelligens til 115 omkring år 1950.

Hvor tallet befinder sig i dag skal være usagt. Prøven var således velegnet til at finde sociale tabere, hvis det var det, man ønskede, men ønskede man det? Imidlertid var dette ikke nok.

Vi mennesker er forskellige, nogen var uden sprog, nogen var blinde, andre døve osv., derfor fandt man frem til andre former for test, som også målte f. eks. formsans. De benævnes under et som performance tests.

Nogle mennesker kan psykisk afvige fra det «normale» på flere måder. De kan være sære, lidt til en side eller skøre, om man vil.

De får en tur mere i vridemaskinen og kan udsættes for test, som skal diagnosticere om de er afvigere, udstyret med sindslidelser, er psykopatiske eller neurotiske.

Rorschach-Testen, en psykologisk prøve, udarbejdet af den schweiziske psykiater Hermann Rorschach (1884-1922). Forsøgspersonen får forevist en række tavler med gengivelser af blækklatter og skal fortælle, hvad han synes de ligner.

Prøven hævdes at afsløre typiske forskelle i måden at opleve på, og da oplevelsesmåden ifølge Rorschach er bestemt af karakter og intelligens, erfaringer og eventuelle sjælelige sygdomme, bruges den til psykiatriske diagnoser. Igennem mange år anvendt af vort retsvæsen ved afsigelse af dom: strafegnet – strafuegnet – tidsubestemt straf.

Psykopat – lukket afdeling – tidsubestemt straf

Test! Anvendelse: Sortering af mennesker!

Hvilken anstalt eller fængsel er bedst!

Gruppetest

I Englands Storhedstid som kolonimagt, gjaldt det om, at finde de lyse hoveder i de indfødte befolkningsmasser uden de helt store omkostninger, derfor opfandt man gruppetests, der kunne sortere store børneflokkene i en forretningsgang. Formålet var at finde velbegavede børn, som ved særbehandling kunne uddannes til gode koloniale administratorer, altså kolonimagtens forlængede arm.

Filipinertesten

børnene lægger hånden over hovedet. Hvis det kan nå øret, er barnet normalt, måske endda velbegavet. I Sovjets storhedstid udskilte man ved gruppetest de geniale og isolerede dem på specialskoler. Disse individer, eller denne intelligenselite havde naturligvis sin betydning for Sovjets industrielle og tekniske udvikling, som på denne måde sprang nogle trin over i Den Kolde Krig og i rumalderens periode, men samfundets sociale struktur blev sat lysår tilbage, fordi ingen af de geniale vidundere var i stand at forstå og samarbejde med almindelige dødelige.

Skolemodenhedsprøver

Disse var fremme i 1970. erne. Ved hjælp af disse prøver kunne man finde frem til børn, som ville tage skade af en for tidlig, traditionel undervisning. Uvist af hvilken grund bruges de så vidt vides ikke mere. Ved disse test kunne måles om barnets retningsfunktioner var udviklet; en af mange forudsætninger for at indlære læse og skrivefærdigheder; en forudsætning for at kunne skelne eksempelvis b – d – p, eller ord, som let kan forveksles – han – hun – hen – her – med – men – min – osv. Mange børns lidelser – nederlag i skolemiljøet og mange kræfter, tid og dermed penge kunne have været sparet igennem årene, hvis man havde været mere opmærksom på denne detalje og ventet på, at disse funktioner hos barnet var udviklet.

Problemstillingen er, om vort skolevæsen ved undladelse af skolemodenhedsprøver ligefrem producerer læse-staveretarderede elever.

Det igennem de sidste år stadigt stigende antal elever med behov for specialundervisning mere end indikerer dette.

Læse – staveretarderet – ordblindhed – dysleksi:

Udgangspunktet med mine erfaringer som folkeskolelærer og ordblindedpædagog i de glade 1950. er og 60. er.

Prædikamentet svagtbegavet eller dum, når et individ havde læse og eller stavebesvær blev i tidens løb afløst af betegnelsen ordblindhed. En årsag hertil var opdagelsen af, at flere højtbegavede berømtheder (H.C. Andersen – Niels Bohr eksempelvis) havde haft det allerstørste besvær med retskrivningens mysterier.

Men ordblindhed var én for upræcis betegnelse for, om et individ havde læse og stavevanskeligheder. I en pædagogisk sammenhæng var det utilstrækkeligt og afløstes derfor, af det mere spiselige, at eleven var læse- staveretarderet.

Men også dette var for upræcist, hvis man skulle afhjælpe handicappet. Derfor har de fleste ordblindepædagoger som jeg rettet opmærksomheden mod diagnosen dysleksi.

Ordblindepædagogers arbejdsmetode i forrige århundrede

Ved en specialundervisnings start gjaldt det om at vinde elevens fortrolighed og tillid, men også at få fastslået, hvor ligger elevens stærke og svage sider. De sidstnævnte var der for ofte trampet så meget rundt i, at elevens selvtillid havde fået slemme skår.

Nogle få årsagssammenhænge: Miljøpåvirkninger

For tidlig skolestart. Fravær eller forsømmelser på tidspunkt, hvor afgørende indlæringsforløb fandt sted. Dårlig kemi mellem lærer og elev, ballade i hjemmet – oversat til samspilramt – social taber. Lå sådanne årsager til grund var pædagogens arbejdsopgave overskuelig.

Dysleksi meget kort

er betegnelse for skade i hjernefunktion. Arvegangen er dominant beskrevet af dr. Hermann og skaders funktioner af professor Mogens Fog. Ofte er der tale om fejl i hjernens kommunikation mellem øje – hånd.

I en kommune blev børn testet af optometrist med specialuddannelse. I flere tilfælde kunne han påvise og afhjælpe synsfejl. Kommunen betalte optimitrist og eventuelle briller.

Rundt regnet havde ca. 6% af elever med læse- stavebesvær synsfejl. I et enkelt solstråletilfælde læste en elev i syvende klasse ret svær tekst efter tre dages brug af specialbrille.

Optometristen havde fra USA medbragt specielt undervisningsmateriale for visuel træning, men trods brug af disse materialer har jeg ingen sikre beviser på deres effekt.

Da vi befandt os i perioden før kuglepennens opfindelse, var det af hensyn til fjederpens og blækkets trang til for de kejthåndede at lade sig tvære ud over papiret af vigtighed, at få eleven til at bruge højre pote. Det var allerede dengang almindelig kendt at for ihærdige bestræbelser på at tvinge eleven til at bruge den "rigtige" hånd, kunne medføre talebesvær i form af stammen.

Hvad gjorde man så? Et kneb var, at lade flere elever gå til tavlen for med kridt at afmærke, hvor højt de kunne nå. Velopdragent begyndte alle med højre hånd, men i kampens hede ville kridtet med sikkerhed blive skiftet til bedste hånd.

Tilbage var en undersøgelse af, hvor udtalt kejthåndet eleven var. I mange tilfælde var der tale om lighåndethed med en svag tendens til brug af venstre hånd. En anden primitiv måde er at rulle et stykke papir sammen som kræmmerhus og lade eleven kigge igennem. Her vil det, vi i jægersproget kalder mesterøjet blive afsløret. Jeg er meget stærkt højrehåndet og har venstre øje som mesterøje. Konsekvens? Manden er linksskytte.

Selvtillid

Når eleven modtog sine skriftlige, rettede arbejder var de ofte oversprøjtet med rød maling. Et almindeligt lærerfif er at fremhæve nogle få fejl og derefter indlære disse få ord i en systematisk sammenhæng. Gavnligt er et lille notat til eleven:

I dag har du 96 rigtige ord og kun fire fejl, du kan jo godt.

Ros skader ikke.

Indenfor voksenundervisningen af åndssvage overraskede det os gang på gang, at undervisning i områder, der intet som helst havde med en speciel funktion at gøre, klart forbedrede elevens funktionsniveau generelt. Flere steder kan du her i bogen finde eksempler på dette.

Indenfor børneundervisningen har man med cross – crawl, der er en optræning af de sanse – motoriske færdigheder, haft samme erfaringer. Når man kender denne undervisningsform virker det overraskende, at kravlen på gulv, liggen på maven på rullebræt osv. under leg ganske vist, kan have indvirken på indlæring f. eks. i en stillesiddende, alvorsfuld indlæringsituation.

Bemærkelsesværdigt:

Det tager gennemsnitligt to år eller mere at lære et dansk skolebarn at læse, sammenlignet med to – tre uger for et voksent normalbegavet analfabet. Baggrund? Erfaringer fra Polen, Italien og ulande.

Arbejdsmarkedstest:

Politi – militær har visse behov og man har derfor tests, hvor større grupper testes i en grov førstehåndssortering.

Headhunting har været brugt igennem mange år, men da det er forholdsvis kostbart, er den første grovsortering - gruppetest - hovedsagelig på personer med ledelsesfunktioner.

Psykoteknisk prøve – Psyko-tekniske tests arbejdstest – egnet som lønslave?

Som stor skoledreng blev jeg udsat for en psykoteknisk prøve.

Den skulle afsløre, hvad jeg var egnet til og måske især uegnet til indenfor det pulserende arbejdsliv, så man ikke spildte ressourcer på en umulius.

Prøverne blev betalt af skatteborgere i Københavns Kommune.

En erhvervsfremmende foranstaltning?

Nogle problemer ved gruppetests illustreres:

Afskrift fra: En smeddreng går til modstand:

Danmark – året 1941.

Min karriere i erhveroslivet begynder.

Mor skaffer mig en læreplads på et kontor. Dette var lille, meget mørkt og meget indelukket. Udover mig, var der to ældre frøkener med knude i nakken. Den ene røg cerutter med papiromslag. Luften var tyk af sur røg og duften fra de to damer. Jeg tror da nok, at de var rimeligt renlige med sig selv, men der hang altid en mærkelig lugt ved dem. Gammeljomfruer lugter måske som dem?

Når jeg åbnede et vindue på klem for at overleve, skræppede de op:

«Det trækker, vi dør af kulde, De må straks lukke vinduet, ellers bliver vi syge!»

Selv om jeg kun var en stor dreng, blev jeg tiltalt med De og unge mand. Fornemt. Mit arbejde bestod i at skrive kuverter ud, sætte frimærker på og sætte duller og krydser i rubrikker.

Efter to dage fik jeg mor overtalt.

«Mor, jeg kan ikke holde det ud, det er noget fise fornemt noget, en kontormand har meget mindre i løn end en arbejdsmand. Hvis jeg skal fortsætte, dør jeg, eller jeg melder mig.»

«Til hvad?» spurgte hun – *«Frikorps Danmark.»*

Frikorps Danmark var et korps af «danske,» der under besættelsen 1940-45 havde meldt sig til Waffen SS

Jeg brændte den simpelthen af fra arbejdet og mor havde intet andet valg end at ringe til kontoret, give en søforklaring og hælde vand ud af ørerne.

Psyko-teknisk prøve

(afgik ved døden, da vi fik fuld beskæftigelse)

Nu synes mine forældre, at noget bør ske, nu må vi beslutte et eller andet, men hvad? I deres nød finder de frem til noget, der hedder psykoteknisk prøve. Det var en lang række prøver, hvor man blev testet i hoved og røv med den tids teknikker og var overbevist, dog ikke Aage, om prøvernes ufejlbarlighed. Der er ikke tale om at diskutere, hvad jeg havde lyst til, hvad jeg egnede mig til, (jeg havde det bestemte indtryk, at mine forældre opfattede mig som en talentløs umulius), endsiges hvilke muligheder arbejdsmarkedet kunne byde på.

Næh! Lille Aage skulle testes med en autoriseret prøve for derefter at komme i lære, med et halvt års prøvetid til den formidable løn af 7,20 kr. for 48 timers surt slid. Flere af mine kammerater kunne fortælle om prøven og gav gode råd om, hvorledes jeg kunne score maksimum-points. Man ville stille nogle ret fjollede spørgsmål. Indgående fortalte kammeraterne, hvad man skulle svare for at behage autoriteterne; derefter var der nogle prøver, der skulle afsløre skolekundskaberne, eller sagt på en anden måde, den skulle afsløre om forsøgspersonen var komplet åndssvag.

Efter denne morskabsleg blev man udsat for praktiske prøver, som i grove træk bestod i at samle nogle dørklokker, en masse cykelklokker og en mængde tøjklammer.

Jeg trænede lidt på forhånd og da dagen oprandt, gled jeg glat igennem intelligensprøverne og tangerede de hidtidige rekorder for montering af deres finurligheder.

Ret sikker på, at man ville bedømme mig som et oplagt emne til en af landets største og bedst betalte direktørstillinger, afventede jeg afslappet på dommen.

Overraskende forkyndtes det, at jeg er fantastisk, men desværre kan jeg ikke have med metal at gøre, da jeg har lidt håndsved, hvilket får jernet til at ruste, altså, han duer ikke til at blive smed.

Fatter er efterhånden kommet op i omdrejninger, takket været sine mange forbindelser, skaffer han mig en læreplads på en mindre maskinfabrik på Amager, og en karriere som smed trods håndsved kan begynde.

Bemærk lige:

Jeg snød på strengen ved på forhånd at indhente oplysninger om testen og smugtræne. Trods min testede «uegnethed» som smed, måtte og kunne jeg i flere år meget mod min vilje ernære mig, endog som værktøjsmager. Testens træfsikkerhed kan der således sættes spørgsmålstegn ved. Enhver aspirant til en ledende post eller direktørstilling i vort blomstrende erhvervsliv må forudsættes at stikke en finger i jorden, inden han sætter hovedet i gabestokken, og som jeg smugtræne, men nok ikke i montering af cykelklokker.

Jeg undres – hvad gør du?

Her i landet har vi trods sparebestræbelser fra regeringsmagtens side et væld af eksperter. De kommer med nogle udsagn, gradbøj lige.

Til folkeskolelærere sagde man:

«I skal ikke interessere jer for børnenes duelighed i erhvervslivet, den klarer vi, koncentrerer jer om at lære dem at læse, skrive og regne».

På dette tidspunkt skreg man efter arbejdskraft = fuld beskæftigelse.

Tilsyneladende er vi for Gud ved hvilken gang på vej mod en økonomisk krise med stor arbejdsløshed. Nu skal kvinderne tilbage fra arbejdsmarkedet til snottede unger og kødgryder.

Hvad skal man dog tro?

Skæg for sig, snot for sig, sortering er det primære formål med test Sindsygehospitalet eller Statshospitalet havde og har særligt sikrede afdelinger, hvor mulighederne for flugt stort set er lig nul.

Åndssvageforsorgen havde lukkede afdelinger på flere af sine Institutioner, eksempelvis Ebberødgård og Rødbygård i Rødby Havn.

En åndssvag stod i begyndelsen af 1960.erne for anbringelse på lukket afdeling efter lægeligt skøn. Personalets anstrengelser for at undgå overflytningen, skal ses på baggrund af, at disse lukkede afdelinger på dette tidspunkt var så ringe, at personalet vurderede en aflivning – henrettelse af «patienten» som værende mere human. Anbringelse på lukket afdeling var et farvel til livet.

Bemærk, at retten ud fra et lægeligt skøn dømte til anbringelse på ubestemt tid og retten igen ud fra et lægeligt skøn dømte til frigivelse. Den igennem årene fremførte kritik har medført ændring af straffeformen teoretisk, men for nærværende kan jeg ikke overskue, hvad der er sket i virkeligheden. Bedst kendt er Psykopatanstalten Herstedvester. Der har været rejst en del kritik mod opbevaringsformen.

Begrebet psykopat er forsvundet fra retssalene. Kritikken har især været rettet mod behandlingen af fanger fra Grønland og seksualforbrydere. Med hensyn til seksualforbrydere har man igennem årene ud over forvaring forsøgt tre behandlingsmetoder.

1. Kirurgisk kastration. Ved denne fjernes testiklerne, hvilket er et uigenkaldeligt drastisk indgreb, der ændrer personens liv. En af mine elever blev kastreret, hvilket gav ham en del fysiske og psykiske problemer. Han tog på i vægt, blev ret fed og lasket, men dertil kom, at han ved badning skammede sig over sin manglende mandspragt i en sådan grad, at man besluttede at indoperere et par glaskugler på størrelse med dueæg.

2. Medicinsk kastration. Ved ordinerings af medicin nedsættes patientens seksualdrift. Behandlinger af denne art er gennem årtier anvendt indenfor militæret for at passivere soldaterne.

En læge forklarede i fjernsynet om sine resultater, men de fremlagte resultater blev draget i tvivl i en efterfølgende debat.

3. Samarbejde baseret på frivillighed.

Den dømte løslades og forpligtiger sig til at samarbejde med læge. Hvis han føler, at «drifterne» måske igen kan være til fare for ham selv og andre skal han af egen drift søge læge. Omfanget og resultaterne fra denne behandlingsform er uklar for mig og er vanskelig at få oplyst.

Intelligensprøver: Formål og anvendelse

Love og regler – vi skuer tilbage i tid

Utilregnelighed: sjælelig tilstand, der udelukker strafansvar for begåede lovovertrædelser. Efter borgerlig straffelovs § 16 er handlinger straffri, når de er foretaget af personer, der er utilregnelige pga. sindsygedom eller tilstande, der må ligestilles dermed, eller åndssvaghed i højere grad.

Det er overladt til domstolene i hvert enkelt tilfælde at skønne over, om sygdommen begrundet utilregnelighed. Retten kan bestemme, at der i stedet for straf skal anvendes sikkerhedsforanstaltninger, f.eks. anbringelse på sindsygehospital eller åndssvageanstalt.

§ 17 bestemmer, at hvis gerningsmanden ved den strafbare handling foretager sig i en pga. mangelfuld udvikling, svækkelse eller forstyrrelse af sjælsevernerne, herunder seksuel abnormitet, betinget varigere tilstand, skal retten efter indhentet lægeerklæring afgøre, om han kan anses egnet til påvirkning gennem straf. Finder retten, at tiltalte er egnet, kan den bestemme, at frihedsstraf skal udstås i en særligt indrettet anstalt eller anstaltsafdeling.

Fritagelse for straf - erstatningspligt

Beruseelse udelukker ikke anvendelse af straf, medmindre gerningsmanden har handlet uden bevidsthed. Handlinger er straffri, når de er foretaget af børn under 15 år; men kriminelle under denne alder kan anbringes under børne- og ungdomsforsorg.

Også i erstatningsretten tages der visse hensyn til utilregnelighed.

Efter myndighedslovens § 64 er en person, som pga. sindssygedom, åndssvaghed, forbigående sindsförvirring eller en lignende tilstand har manglet evnen til at handle fornuftsmæssigt, erstatningspligtig for skadegørende handlinger efter samme regler som sjælssunde personer; dog kan erstatningen nedsættes eller endog totalt bortfalde. Har den skadegørende ved misbrug af beruselsesmidler eller på lignende måde forbigående hensat sig i en sådan sindstilstand, er en lempelse i erstatningsansvaret dog udelukket.

Efter § 63 er børn under 15 år erstatningspligtige for deres skadegørende handlinger efter samme regler som personer over denne alder; dog kan erstatningen nedsættes eller endog helt bortfalde. Har en person, pga. sindssygdöm, åndssvaghed, forbigående sindsförvirring eller lignende manglende evne til at handle fornuftsmæssigt, truffet en aftale, er denne ikke bindende for ham, og enhver af parterne skal tilbagelevere, hvad han har modtaget, eller, hvis tilbagelevering ikke kan ske, erstatte dets værdi.

Kommentar:

Dette er citeret fra ældre lovkomplekser, snørklede juridiske udtryk, men er taget med, da de viser nogle af den tids opfattelser af ret og vrang og tidens manglende forståelse af begrebet psykisk handicap.

Sikkerheds – tryghedskriterier

Nogle personer kan være til fare for sig selv og andre, her kan blive tale om, at fratage en borger sine rettigheder. Proceduren er der lovgivet om. Sikkerhedsforvaring på statshospital, psykopatanstalt eller lukket afdeling på særfororgsinstitution betegnedes under ét som tidsubestemt straf. Formålet er dobbelt, en tilsyneladende hjælp til individet og beskyttelse af samfundsborgere.

I skolesituationer for at give eleven det (de) bedste undervisnings-tilbud, dette kan inkludere forflyttelse til specielle finurligheder, som hjælpeskole, særklasser, specialklasser osv..

Altså igen en delt rolle, tilsyneladende et hjælpemiddel til individet og i øvrigt en frasortering til isolering og dermed beskyttelse af de «normale.» Afvigeren nedsætter de andre børns tempo i karriereracet, et ofte fremført argument, anvendt i Danmark og Stalins Sovjet, blot med andet fortegn.

I 1947 deltog jeg i genopbygningsarbejde i Jugoslavien, og som så ofte i en totalitær stat hyldede skolebørn et projekt. Skoleklasse efter skoleklasse marcherede frem med hver sit banner. En af klasserne havde en snegl i sit. Umiddelbart forstod jeg ikke denne tilsyneladende uskyldige symbolik og spurgte derfor. Svaret var, at disse børn havde indlæringsvanskeligheder.

Denne reklamering opfattede jeg dengang som en diskrimination, og det blev én af flere væsentlige årsager til min udmeldelse af Danmarks Kommunistiske Parti året efter.

Fiksering

Hvis personen skader sig selv eller andre, kan forskellige tvangsmidler anvendes. Spændetrøje eller – fastspænding med bælt. I de seneste år har der været en heftig debat om lukkede døre på hjem for ældre senile – demente medborgere. En løsningsmodel er anvendelse af elektroniske hjælpemidler. Modstandere af disse tvangsmidler hævder, at en rimelig personalenormering kan afhjælpe problemet.

Regler for brug af disse tvangsmidler er meget kontante for at hindre misbrug. Mindre kontant er regler for dosering af psykofarmaka, hvor overdosering af beroligende (sløvende) medicin – mand og mand imellem kaldes for medicinsk spændetrøje. Jeg har ingen konkrete opskrifter på en løsning af problemet, men en bedre normering og en hidtil «uset pleje og omsorg» af personalet mod psykisk og fysisk nedslidning har endnu ikke været på tale.

Men måske vil erstatningsager for arbejdsskaderetten med udbetaling af klækkelige erstatninger blive et overbevisende argument for de bevilligende myndigheder.

Men problematikken er:

Personale får tildelt et ansvar, men ikke altid den fornødne tillid og mulighed for at løse opgaverne på kvalificeret vis. I sager, hvor personale er anklaget for «misrøgt» afsløres ofte, at lederne ikke har haft den nødvendige supervision – «kontrol» med medarbejderen.

Bør høvdingene beskæftige sig på lige fod med indianerne i et vist antal timer med klienterne? Min erfaring er, at man dermed kan opbygge et tillidsforhold og få en indsigt og indflydelse, som forhindrer senere afsporinger.

Bemærkelsesværdig er den gravstemning, der hersker på de fleste institutioner i aftentimerne – weekends og på helligdage. Personalets skiftende arbejdstider sætter sit præg på beboernes døgnrytme. På Ebberødgård blev mobile beboere i mange år – sommer og vinter lagt i seng allerede klokken atten, lige efter spisetid.

En analyse af, hvornår bortgang sker fra institutioner, inkl. hjem for ældre, ville måske kunne påvise, at bortgang – «flugt» sker på tidspunkter, hvor institutionerne er underbemandede.

Men manglende ressourcer, spild af ressourcer og den slet skjulte sparekniv er vel en væsentlig del af forklaringen på de herskende tilstande.

Intelligensprøvers brug i et behandlings eller et undervisningsforløb?

Det har man da gjort. Ja, men med hvilke resultater? I min egen undervisning i Folkeskolen har jeg brugt psykologers vurderinger, ofte med held. Men så snart vi bevæger os lidt uden for det almindeligt forekommende, er vi på Herrens Mark.

Sagen var og er formodentlig stadig, at da jeg i sin tid beskæftigede mig med disse problemer, var størsteparten af psykologerne akademikere fra hjem med klaver i hjørnet. De havde bevæget sig fra skolebænk til skolebænk og manglede erfaring fra relevant, praktisk arbejde i almindelighed og med handicappede i særdeleshed.

I deres gerning med personalegrupperne og med de handicappede forskansede ledere sig bag maghognyskriveborde og fraser.

Derfor var det ofte vanskeligt, for almindelige dødelige at forstå og omsætte deres budskaber til aktive pædagogiske handleplaner. På Oasens skole, værksteder og afdelinger forsøgte vi uden større succes, tværfagligt, på vor egen måde, at skabe os et billede af klienten.

Den væsentligste gevinst lå i, at den enkelte medarbejder lærte, hvad er væsentligt at iagttage, hvorledes kan jeg konkret beskrive mine iagttagelser for andre, hvorledes kan vi udveksle vore iagttagelser og sammen lægge en plan for det videre undervisningsforløb?

Mål i optræningen, som man bør holde sig for øje

Bevæger vi os frem mod målet? Eller spilder vi tiden? I hele denne proces fik vi en løbende analyse af klientens behov, der kunne medføre opdatering med konsekvente ændringer af tilbud og metoder.

I det praktiske, pædagogiske arbejde bar vore anstrengelser frugt til gavn for eleverne, men fiaskoen bestod i, at vi manglede tid og kræfter, samt en overordnet styring til på kvalificeret vis at bogføre og samordne medarbejdernes mange forslag.

Men det væsentligste var, at vi brugte tid og kræfter på i en tværfaglig debat at kortlægge, hvad gør vi? Hvorfor gør vi det? Og sidst, men ikke mindre vigtigt kan vi gøre det bedre?

Intelligenskriterier

De officielt vedtagne – brugt af vore domstole:

Åndssvag er en person, hvis Intelligenskvotient er 70 eller derunder.

Ifølge juraen–åndssvaghed er en sygdom, men kunne den helbredes?

Idioti:

stærkeste grad af åndssvaghed, forårsaget af en medfødt eller i de første leveår opstået organisk hjernelidelse; som ikke kan helbredes.

Intelligenskvotienten regnes at ligge under 30, men kan ikke måles sikkert. Idioter kan højst tale nogle få ord og må have hjælp til selv de enkleste daglige gøremål som f.eks. spisning.

De lider ofte tillige af fysiske svagheder. (Multihandicap)

Imbecilitet:

mellemsvær grad af åndssvaghed, intelligenskvotient 35–55.

Debilitet: IK fra 55 til 70

Har klienten ingen andre handicap end intelligensnedsættelsen, taler man om simpel åndssvaghed. Er der andre handicap f.eks. af sanse- og/eller bevægeapparatet taler man om multihandicap.

Sinkeområdet: IK fra 70 – 90.

Normalområdet: IK fra 90 – 115.

Genialitet: IK over 115.